

RAZGOVOR: Dr Nikola Fabris, viceguverner Centralne banke

U planu nova garancija Svjetske banke od 90 miliona dolara

PODGORICA – Crna Gora pregovara sa Svjetskom bankom o dobijanju nove garancije u vrijednosti od 90 miliona dolara, uz pomoć koje bi se na međunarodnom tržištu mogla povoljno zadužiti do 270 miliona dolara. Novac bi bio iskorišćen za refinansiranje javnog duga, kazao je u intervjuu Pobjedi viceguverner Centralne banke dr Nikola Fabris.

POBJEDA: Do kada bi trebalo da bude odobrena nova garancija Svjetske banke i koji bi bili benefiti?

FABRIS: U toku su aktivnosti na ispunjavanju uslova za dobijanje nove garancije Svjetske banke. Planirani iznos je 90 miliona američkih dolara. Očekuje se da bude odobrena početkom sljedeće godine. Najbolji je način da se ova podrška, kao i prethodna, iskoristi za povoljno refinansiranje kojim bi se otplate dio

Mjere Evropske centralne banke uticaće na kretanje kamata

POBJEDA: Kakvo kretanje kamata i kredita očekujete u narednom periodu?

FABRIS: Očekujem nastavak tendencije rasta kreditne aktivnosti banaka. Na kretanje kamatnih stopa u velikoj mjeri će uticati mjere Evropske centralne banke, odnosno da li će se okončati period „relaksirane“ monetarne politike. Smatram da možemo

očekivati blagi pad kamatnih stopa i u ovoj godini, a ako dođe do „zatezanja“ monetarne politike ECB, onda očekujem stabilizaciju kamatnih stopa na postojećem nivou. U svakom slučaju, dalji trendovi po pitanju nivoa kamatnih stopa najviše će zavisiti od konkretnih mjera ECB-a i stepena „zatezanja“ monetarne politike.

javnog duga. Zaduživanje uz garanciju Svjetske banke obezbjeđuje niske kamatne stope i povoljne uslove otplate (grejs period i duži rokovi otplate). Procjene su da se, u odnosu na iznos garancije Svjetske banke, može obezbijediti do tri puta veći iznos zaduživanja.

POBJEDA: Zaduživanje za refinansiranje euroobveznica – na koji način će uticati na stabiliza-

ciju finansija?

FABRIS: Tekuća emisija euroobveznica je realizovana uz, do sada, najnižu kamatnu stopu, čime su smanjeni troškovi finansiranja javnog duga. Postojećom emisijom su obezbijedena sredstva za refinansiranje dijela obveznica koje dospijevaju 2019, 2020. i 2021. godine, čime je obezbijedena veća ravnomjernost u rokovima dospjeća javnog duga, odnosno smanjeni su iznosi veliki i h

rata koje bi dospijevale u 2020. i 2021. godini. Takođe, na ovaj način su obezbijedena sredstva za finansiranje javnog duga u ovoj i sljedećoj godini, što je bio jedan od potencijalnih rizika.

POBJEDA: Kakve su najnovije ocjene Svjetske banke i MMF-a u odnosu na ekonomsku situaciju, izgled i rizike crnogorske ekonomije?

FABRIS: Predstavnici MMF-a i Svjetske banke su pozdravili ostvarene rezultate Crne Gore u procesu fiskalne konsolidacije, kao i u dijelu unapređenja finansijskog sistema, a naročito je pozdravljen uspjeh u, do sada, najpovoljnijoj emisiji euroobveznica. Naglašeno je da je, i u okolnostima teških i nepopularnih mjera fiskalnog prilagođavanja, kao i zahtjevnih aktivnosti na unapređenju finansijskog sistema, Crna Gora ostvarila impresivan rast u prošloj godini od 4,4% BDP-a. Istaknute su i odlične tendenci-

je u ovoj godini, posebno u zoni realne ekonomije, kao i u dijelu jačanja fiskalne stabilnosti i daljeg unapređenja finansijskog sistema. Sugerisano je da je od ključnog značaja da se u potpunosti istraje na dosljednoj primjeni mjera fiskalne konsolidacije.

POBJEDA: Imali prostora za emitovanje državnih obveznica na domaćem tržištu i da li bi to u postojećim uslovima bilo isplativo?

FABRIS: Za određeni relativno ograničen iznos sredstava svakako ima prostora, imajući u vidu visoku likvidnost bankarskog sistema. Ipak, domaće tržište ne može biti primarni oblik zaduživanja države da ne bi došlo do efekta „istiskivanja“, odnosno da se ne bi smanjila kreditna podrška banaka privredi. Jedan od važnih uslova za povećanje atraktivnosti državnih obveznica je razvoj sekundarnog tržišta.

POBJEDA: Koliki bi bio rizik za finansije u slučaju da podbaci rast BDP-a u ovoj i narednim godinama i na koji način bi se to moglo „peglati“?

FABRIS: S obzirom da su, kroz garanciju Svjetske banke i emisiju euroobveznica, obezbijedena sredstva za finansiranje javnog duga za ovu i sljedeću godinu, eventualni podbačaj rasta BDP-a ne bi donio ništa dramatično. Sa druge strane, raspoloživi

podaci iz prvog kvartala ove godine ukazuju da bi rast mogao biti i veći od planiranog, ali je još rano za donošenje konačnih zaključaka.

POBJEDA: Kada očekujete da kreditni rejting Crne Gore bude takav da privučemo više kredibilnih investitora?

FABRIS: Smatram da naš kreditni rejting nije u skladu sa ostvarenim rezultatima. To se potvrdilo i prilikom emisije euroobveznica, kada je tražnja bila gotovo tri puta veća od ponude, uz najnižu kamatnu stopu ikada.

Takođe, po nivou priliva SDI, mjereno učešćem u BDP-u, Crna Gora je već duže od deceniju lider ili u vrhu evropskih privreda u tranziciji.

Ova dva pokazatelja najbolje svjedoče da su i privatni investitori svjesni da naš kreditni rejting nije pravi pokazatelj situacije, a i nakon globalne finansijske krize kreditne rejting agencije su značajno izgubile na kredibilitetu.

Na kraju, smatram da smo privukli i visok iznos stranih direktnih investicija i značajan broj kredibilnih investitora.

POBJEDA: Sa kojih tržišta ima interesovanja za ulazak novih banaka u Crnu Goru?

FABRIS: Interesovanje postoji, ali u ovom trenutku ne možemo govoriti o detaljima. **Mira POPOVIĆ-MILOVIĆ**

U slučaju da podbaci rast ekonomije, ne bi se ništa dramatično dogodilo s obzirom da je kroz garanciju Svjetske banke i emisiju euroobveznica obezbijeden novac za finansiranje javnog duga za ovu i sljedeću godinu. Na podbačaj ništa ne ukazuje jer rezultati iz prvog kvartala tekuće godine govore da bi rast mogao premašiti plan

Premašili cilj u restrukturiranju kredita

POBJEDA: Na koji način motivisati građane - korisnike kredita da se jače uključe u refinansiranje po zakonu koji će biti produžen za još godinu?

FABRIS: Generalno, mi smo zadovoljni ostvarenim rezultatima Zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju kredita, jer je obim restrukturiranih kredita bio veći od nivoa koji smo, zajedno sa Svjetskom bankom, postavili kao cilj. To je i razlog zašto je predloženo produženje važnosti ovog zakona za još jednu godinu.

I tokom prethodne godine vodili smo kampanju kojom smo obavještavali stanovništvo i privredu o mogućnostima koji pruža ovaj zakon i sa istim aktivnostima ćemo nastaviti i tokom ove godine, nakon produženja roka važenja zakona. Tako da smatramo da smo, sa aspekta informisanja javnosti, postigli cilj. Ipak, individualna je odluka svakog pojedinca šta je najbolje za njegove finansije.